

Otravy hubami

V rokoch 1990 – 2012 bolo na Národné toxikologické informačné centrum (NTIC) v Bratislave hlásených 2589 otráv hubami, z toho 51 smrteľných (33 dospelých, 18 detí). Príčinou otráv bola muchotrávka zelená zamenená za pečiariku, plávku alebo bedľu.

Poznáme 8 typov otráv hubami. Najväčšia je otrava muchotrávkou zelenou. Do tejto skupiny patrí aj muchotrávka biela, muchotrávka končistá a bedlička ostrošupinatá.

Symptómy.

- 1. Bezpríznaková fáza:** 6 – 24 h
- 2. Gastrointestinálna fáza:** bolesti brucha, vracanie, vodnaté hnačky, dehydratácia, prekyslenie v dôsledku strát zásaditých látok, zlyhanie obličiek
- 3. Fáza zlepšenia:** štádium zdanlivého zlepšenia
- 4. Pečeňová fáza:** 36 – 72 h
  - a. Preikterická fáza – vzostup pečeňových enzýmov
  - b. Akútne zlyhanie pečene (žltacka, zväčšenie pečene), poruchy zrážania krvi, hepatálna encefalopatia (poruchy správania, spánku a koncentrácie, depresie, eufória), s vyvrcholením v hepatálnu kómu, zlyhanie obličiek.

Terapia.

- výplach žalúdka
- podáme aktívne uhlie (AU). Na vylúčenie toxínov naviazaných na AU podáme prehľadadlo (laktulóza, MgSO₄, Na₂SO₄. Glauberova soľ). Prehľadadlo nepodávame pri hnačke!
- pitný režim pacienta
- protijed **silibinín (Legalon Sil)**, 20mg/kg/24h rozdelený na 3-4 dávky
- podporná liečba: vit.K (zrážanie krvi), čerstvá mrazená plazma, úprava vnútorného prostredia
- MARS: prístrojová podpora zlyhávajúcej pečene
- transplantácia pečene

Iné zámeny.

- pečiarica páchnuca za jedlú pečiariku
- líška oranžová za kúriatko lievikovité
- plávka škodlivá za jedlé plávky
- muchotrávka tigrovaná za bedľu vysokú

Otravy hubami môžu nastať zámenou jedlých húb za nejedlé alebo jedovaté, konzumáciou surových jedlých húb, skonzumovaním nesprávne skladovaných a nedostatočne tepelne upravených húb.

Intoxikácie spôsobí aj požitie halucinogénnych húb. Najznámejšie sú holohlavce (lysohlávky).

Smrteľné otravy u 10-50% spôsobuje ušiak obyčajný. Smrť nastáva závažným poškodením pečene.

Požitie niektorých húb sa prejaví negatívne až po vypití alkoholu. Patrí tu napr. hnojník atramentový, ktorý je inak jedlá huba.

Špeciálne poškodenie obličiek spôsobuje pavučinovca plyšový a čechračka podvinutá.

Dôležité informácie.

- telefón do NTIC: 02 5465 2307
- **Mykologické poradne:**
  - **Prešov:** reštaurácia SPIRIT, Čapajevova ulica, 0908 981 920
  - **Košice:** RÚVZ, Roosveltova ulica č.8, Pondelok 14.30 - 16.30 máj až november

Liečivé oleje v domácnosti a kozmetike

Oleje patria medzi organické zlúčeniny zo skupiny lipidov. Lipidy sa delia na jednoduché a zložené. K jednoduchým patria acylglyceroly (tuky, oleje) a vosky. Tie tvorí alkoholová zložka a masťná kyselina. Zložené lipidy tvorí navyše iná zložka, napr. sacharid alebo kyselina fosforečná.

Masťné kyseliny (MK) môžu byť nasýtené. Sú tuhej konzistencie pri izbovej teplote a nachádzajú sa v masle a bravčovom tuku. Nenasýtené MK sú tekutej konzistencie a patria tu rastlinné oleje. Na základe nenasýtených masťných kyselín môžeme oleje rozdeliť do skupín s ω -3, ω -6, ω -7, ω -9.

V obchodoch nájdeme mnoho druhov olejov: olivový, mandľový, sezamový, ricínový, konopný, ľanový, olej z vlašských orechov, slnečnicový, sójový, olej z hroznových jadriek, pupalkový, olej z ríbezle čiernej, repkový, avokádový, tekvicový, makový, rakytníkový, olej z lieskocov atď.

*Olivový olej (*Olíva europea*)*

Pojem olej si väčšina ľudí spája s olivovým olejom. Latinský názov pre olívu – *olea* znamená olej, *europea* znamená, že Európa je rodiskom tejto rastliny. Olivovník je dodnes symbolom Atén, ale aj víťazstva (veniec), sily (tvrdé drevo) a vernosti (postel' Odysea a Penelopy vrastená do olivovníka). Dnes sa už pestujú olivovníky aj mimo Európy. V kozmetike a farmácii sa používa vyše 2000 rokov a je najznámejším prírodným olejom. Olej získavaný prvým

lisovaním plodov za studena sa nazýva **panenský olivový olej**, inak je to „len“ olivový olej.

Základom je kyselina olejová (ω -9) a linolová (ω -6), skvalén, vit.E a D, β -karotén a chlorofyl.

Je najpoužívanejším kozmetickým olejom a základom pre výrobu mydiel. Uplatňuje sa v prípravkoch na pokožku, v regeneračných prípravkoch na vlasy a nechty, vo výrobkoch upokojujúcich podráždenú pokožku po opaľovaní. Uplatnenie má pri srdcovo-cievnych ochoreniach - znižuje krvný tlak, reguluje hladinu cholesterolu, znižuje riziko aterosklerózy a vzniku krvných zrazenín. Má antimikrobiálnu, vazodilatačnú (zvyšuje produkciu NO), antioxidačnú a protizápalovú aktivitu. A nakoniec nám znižuje aj tuky a cukor v krvi.

Konopný olej (Cannabis sativa)

Získava sa zo semienok konopy siatej. Obsahuje ω -3 a ω -6 mastné kyseliny v ideálnom pomere 1:3. Obsahuje hlavne kyselinu linolovú, α -linolénovú a γ -linolénovú. Nachádza sa tu aj vit.E, karotenoidy a fytosteroly. Vďaka obsahovým látkam sa konopný olej lisovaný za studena považuje za jeden z najkvalitnejších olejov.

Vhodný je pre telové a pleťové masáže všetkých vekových skupín. Prospešný je pri ošetrovaní dehydratovanej, suchej, atopickkej, ekzematickej a psoriatickej pokožky. Prípravky

s konopným olejom (oleje, maste) sa osvedčili na podporu zdravia nechťov, ošetrovanie slnkom a farbením poškodených vlasov, zrelej pleti a kože iritovanej nežiadúcimi škodlivinami. Šampóny, mydlá, vody po holení a iná kozmetika majú tiež perspektívu.

Vnútorne užívaný pôsobí priaznivo na srdcovo-cievny systém. Znižuje cholesterol v krvi a krvný tlak. Má protizápalové účinky pri reumatoidnej artritíde a iných zápaloch. Fytosteroly môžu znižovať riziko vzniku nádorov prostaty a hrubého čreva.

Tekvicový olej (Cucurbita pepo var. oleifera)

Tekvica je pôvodom z Ameriky. Do tohto rodu patrí aj patizón a cuketa. Olej získavaný lisovaním zo semien znižuje koncentráciu cholesterolu a tukov v krvi. Vit.E má antioxidantný účinok a priaznivý vplyv na srdcovo-cievny systém. Používa sa v doplnkovej terapii pri ochoreniach močového mechúra a močových ciest, pri poruchách močenia, alebo aj v prevencii tvorby močových kameňov a pri nezhubnom zväčšení prostaty.

Na protizápalovom a antioxidantnom účinku sa podieľajú hlavne fytosteroly, vit.E a selén. Pre obsah zinku sa odporúča používať pri lámajúcich sa nechťoch a vypadávaní vlasov. Antidepresívne pôsobenie sa pripisuje prítomnosti aminokyseliny L-tryptofánu.

Zaujímavým produktom je tekvicový olej s organicky viazaným jódom od profesora Ivana Turianicu. 250ml stojí 50 eur. Pre dospelých je to na 25 dní.

Použitá literatúra:

- KOŠŤÁLOVÁ, Daniela, Silvia FIALOVÁ a Lucia RAČKOVÁ. *Fytoterapia v súčasnej medicíne*. 1. vyd. Martin: Osveta ve spolupráci s Farmaceutickou fakultou UK Bratislava, 2012, 379 s. ISBN 978-80-8063-384-4.
- *Prírodné lipidy v modernej kozmetike (11): Konopný olej*. 2012. Bratislava: Herba, (3).
- *Prírodné lipidy v modernej kozmetike (12): Olivový olej*. 2012. Bratislava: Herba, (4).
- *Fortuna vitae* [online]. Dostupné z: <http://www.fortunavitae.eu/>